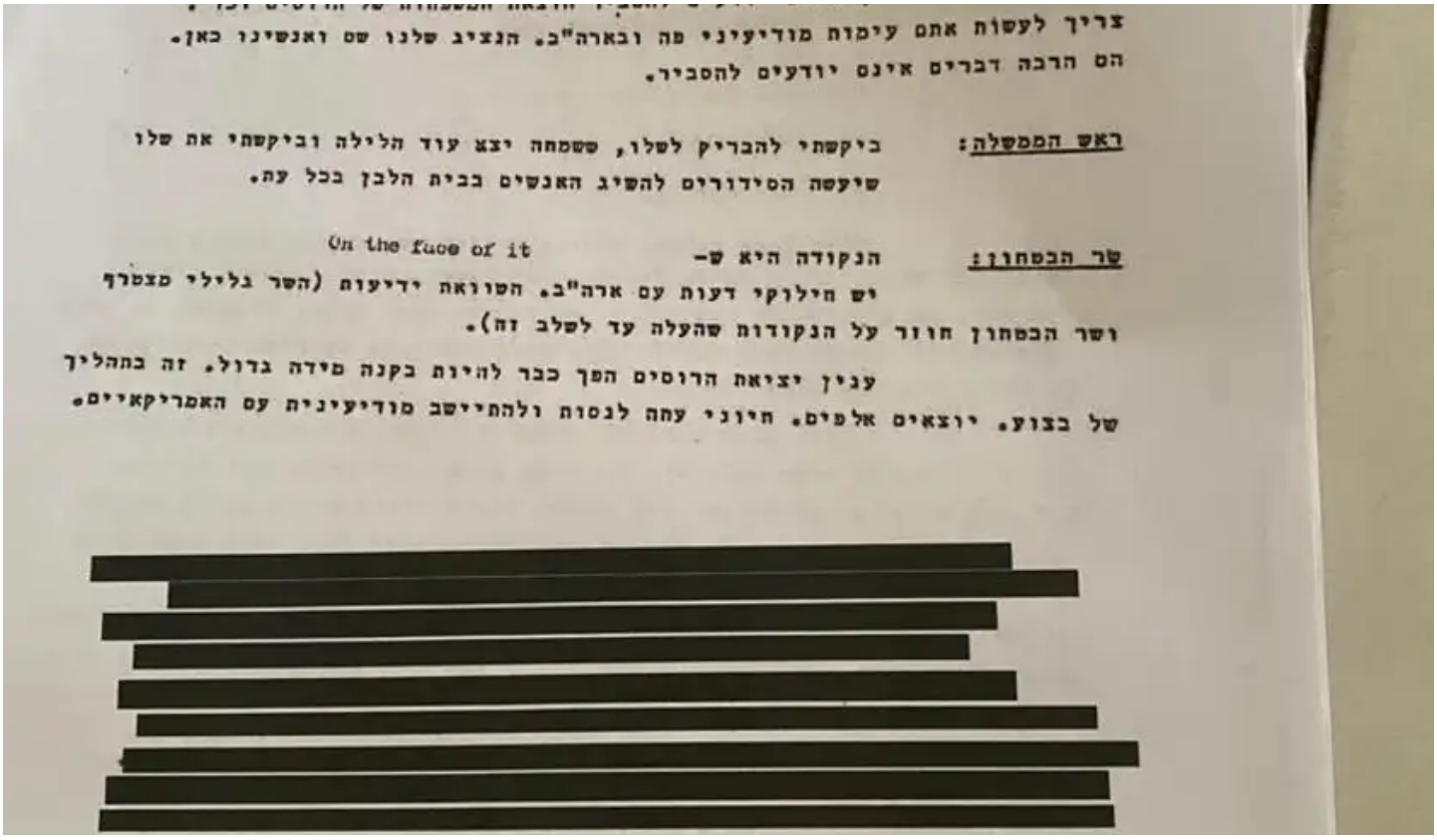

צריך לעשות אתם עימות מודיעיני מה ובארה"ב. הנציב שלנו שם ואנשינו כאן.
הם הרבה דברים אינם יודעים להסביר.

ראש הממשלה: ביקשתי להבריק לשלו, ששמחה יצא עוד הלילה וביקשתי את שלו שיעשה הסידורים להשיג האנשים בבית הלבן בכל עת.

שר הבטחון: הנקודה היא ש- On the face of it
יש חילוקי דעות עם ארה"ב. השואה ידיעות (השר גלילי מצטרף
ושר הבטחון חוזר על הנקודות שהעלה עד לשלב זה).
ענין יציאת הרוסים הפך כבר להיות בקנה מידה גדול. זה בהליך
של בצוע. יוצאים אלפים. חיוני עתה לנסות ולהתיישב מודיעינית עם האמריקאיים.

המסמך שהושחר מחדש קרדיט: יוסי מלמן

חשאי

מה מסתתר מתחת למילים "סודי ביותר"? ארכיון מדינה נחשל וכאוטי

מסמכים שפורסמו ואז נמנעו מהציבור, מעורבות פוליטית בהסתרת מסמכים, ונציגי משרד הביטחון שעושים בארכיון המדינה כבשלהם - המצב בארכיוני המדינה כה קשה עד שאפילו מבקר המדינה מתניהו אנגלמן, שאינו שש לחשוף ממצאים מביכים על ראש הממשלה, לא יכול היה עוד לייפות את התמונה

יוסי מלמן
פורסם ב-08:00 | עודכן ב-22:15

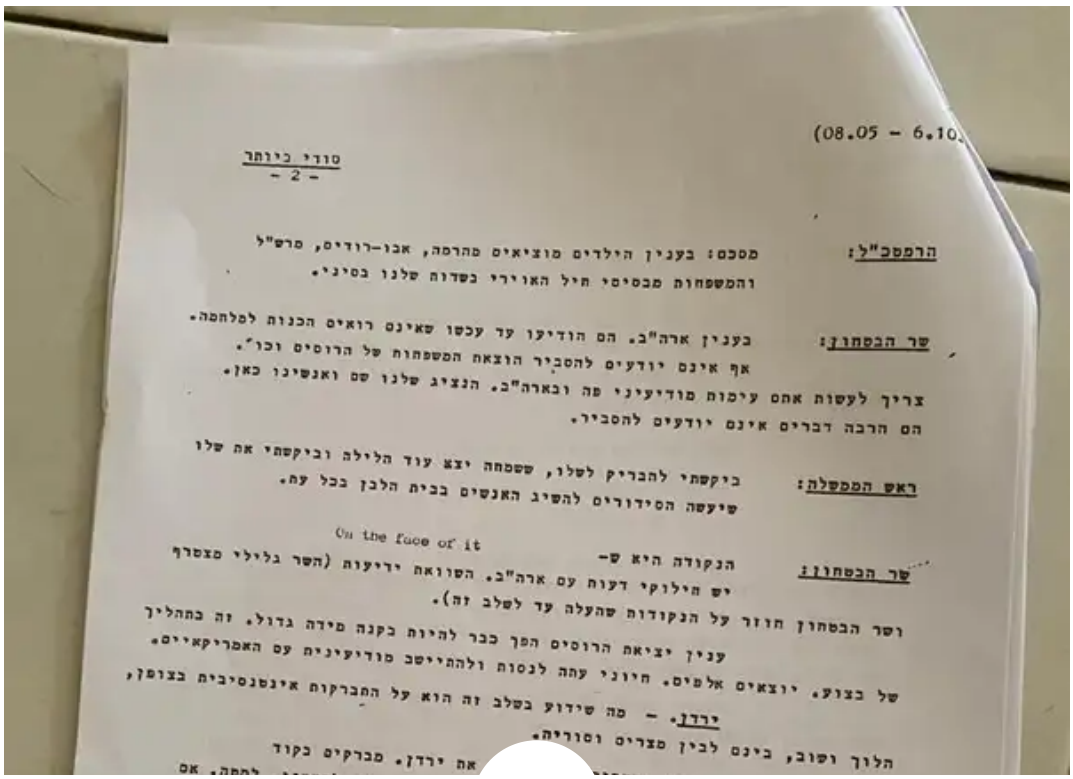
עקוב

מתחת למילים "סודי ביותר" מזדקרות בתחתית העמוד שבע עשרה שורות מושחרות, שמישהו לא רוצה שהציבור יידע על תוכנן. מדובר באחד המסמכים של ארכיון המדינה, שמסכם דיון שקיימה ראש הממשלה גולדה מאיר שעות אחדות לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים. האבסורד הוא שאותה יד נעלמה – ארכיון המדינה עצמו או הצנזורה לתקשורת - שמבקשת להסתיר את המסמך היא גם זאת שהותירה אותו בזמנו לפרסום, העלתה אותו לאתר הבית שלה ואישרה שתוכנו יתפרסם גם בכלי התקשורת.

המסמך מתעד התייעצות, שהתקיימה ביום שבת בשעה שמונה וחמש דקות בבוקר, ב-6 באוקטובר 1973. בהתייעצות השתתפו ראש הממשלה מאיר, שר הביטחון משה דיין, השר ללא תיק ישראל גלילי, הרמטכ"ל דוד אלעזר, ראש אמ"ן אלי זעירא, ועוזר שר הבטחון צבי צור. הדיון, שהיה אחד משורה של דיונים דרמטיים, התקיים כחמש שעות לאחר שראש המוסד צבי זמיר מסר מלונדון, שבה שהה, למאיר (באמצעות מזכירה הצבאי ישראל ליאור) כי היום תפרוץ מלחמה. את המידע העביר זמיר בתום פגישתו עם סוכן הצמרת של המוסד אשרף מרוואן.

המשפטים שפורסמו ואחר כך צונזרו הם דבריו של דיין על ירדן, שמהם עולה כי המודיעין הישראלי הצליח לשבור את הצפנים של התקשורת בין כמה מדינות. "מה שידוע בשלב זה הוא על התברקות (מלשון מברקים) אינטנסיבית בצופן, הלוך ושוב בינם לבין המצרים והסורים. סוריה ומצרים לא ישאירו את ירדן. מציע גם ברגע זה לא לתת אזהרה למלך, אך אם הראדרים הירדניים יתחילו לפעול, להפציץ אותם".

במסמך מתועד שמאיר שואלת: "האם נדע זאת?", וראש אמ"ן זעירא משיב "נדע". דיין: "אם המכ"ם יתחיל לפעול בעוד שעתיים – בעוד שעתיים וחמש דקות נורידו. המלך עלול לעמוד בלחץ קשה של המצרים בעניין הראדר. המצרים זקוקים לו מאוד. בעקר לגבי רמת דוד".

(08.05 - 6.10.

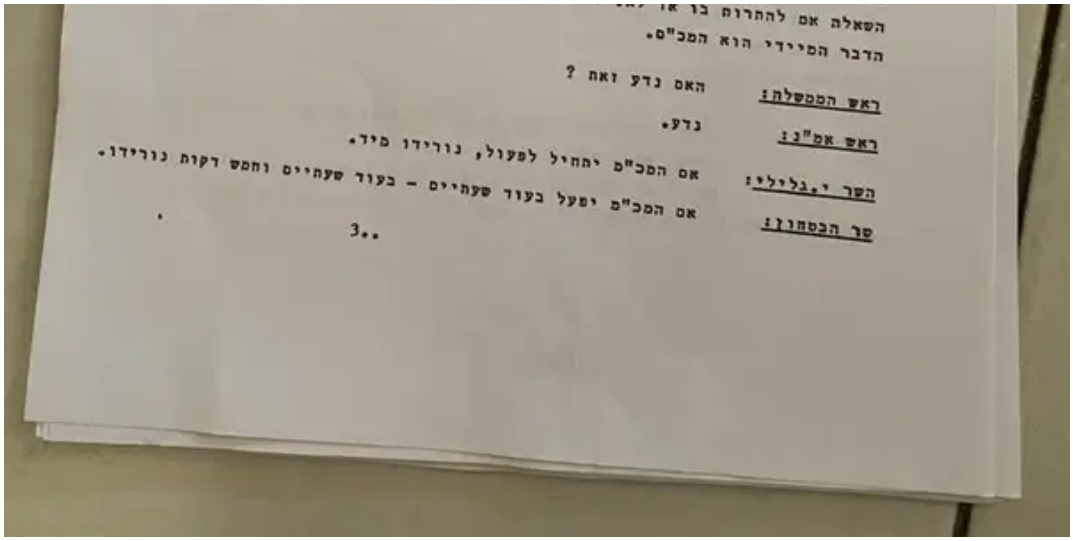
סודי ביותר
- 2 -

הרמטכ"ל: מסכם: בענין הילדים מוציאים מהרסה, אבו-רודיס, מרש"ל והמשפחות מבסיסי חיל האויר בשדות שלנו בסיני.

שר הבטחון: בענין ארה"ב. הם הודיעו עד עכשו שאינם רואים הכנות למלחמה. אף אינם יודעים להסביר הוצאת המשפחות של הרוסים וכו'. צריך לעשות אתם עימות מודיעיני מה ובארה"ב. הנציג שלנו שם ואנשינו כאן. הם הרבה דברים אינם יודעים להסביר.

ראש הממשלה: ביקשתי להבריק לשלו, שמחה יצא עוד הלילה וביקשתי את שלו שיעשה הסידורים להשיב האנשים בבית הלבן בכל עת.

שר הבטחון: On the face of it
הנקודה היא ש-
יש חילוקי דעות עם ארה"ב. השוואת ידיעות (השר גלילי מצטרף ושר הבטחון חוזר על הנקודות שהעלה עד לשלב זה).
ענין יציאת הרוסים הפך כבר להיות בקנה מידה גדול. זה בתהליך של בצוע. יוצאים אלפים. חיוני עתה לנסות ולהתיישב מודיעינית עם האמריקאיים.
ירדן - מה שידוע בשלב זה הוא על התברקות אינטנסיבית בצופן, הלוך ושוב, בינם לבין מצרים וסוריה.
את ירדן. מברקים בקוד

השאלה אם להחרות בו את
הדבר הסיידי הוא המכ"ם.

ראש הממשלה: האם נדע זאת ?

ראש אמ"ן: נדע.

השר י.גלילי: אם המכ"ם יתחיל לפעול, נוריד מיד.

שר הבטחון: אם המכ"ם יפעל בעוד שעתיים - בעוד שעתיים וחמש דקות נוריד.

3..

המסמך אחרי פרסומו ברבים צילום: יוסי מלמן

המסמך הזה הוא חלק ממסמכי ארכיון המדינה שהותרו לפרסום לציבור הרחב ב-2010. ההחלטה לפרסמם היתה חלק ממהלך רחב, שעליו החליטה ממשלת ישראל בראשות בנימין נתניהו, במסגרתו נפתחו הסטנגרמות של ישיבות ממשלה, התייעצויות שרים ובכירי מערכת הבטחון במהלך ארבעת הימים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים, עד ה-9 באוקטובר. המומחים למלחמה הזאת ולאבטחת מידע תמימי דעים שאין בשורות המצונזרות במסמך ובמסמכים אחרים שנמצאים בחזקתי משום סודות. וגם לא יכולים להיות סודות משום שהם כבר פורסמו.

אם כך, בארכיון המדינה בעצם מודים שהשחרת המשפטים שכבר פורסמו נבעה מטעות, אך במקום להודות בה ולהתנצל ניסחו - כפי שביורוקרטים אוהבים - תגובה פתלתלה שאומרת כך: "ב-2010 פרסם ארכיון המדינה סטנוגרמות של התייעצויות מדיניות וביטחוניות של ימי המלחמה הראשונים. הסטנוגרמות פורסמו בין היתר בכתבה של עתון 'הארץ', אשר קבל את אישור הצנזורה. כמה שנים לאחר מכן הכין הארכיון פרסום נוסף, שכלל גם את הסטנוגרמות הנ"ל. מסתבר כי הארכיון העביר אותן מהלך חוזר של חשיפה. מאחר שהסטנוגרמות כבר פורסמו בתקשורת ומשום שהפרסום קבל את אישור הצנזורה הארכיון החל לפעול להחלפת הסטנוגרמות באתר באלו שפורסמו ב-2010".

את דבר החלמאות הזה, שבו מסמכי ארכיון המדינה הותרו לפרסום ואכן פורסמו, ואחר כך צונזרו והוסרו מהאתר, הביא לידיעתי אור פיאלקוב, שאף שלח לי דוגמאות של מסמכים כאלה. פיאלקוב הוא חוקר חובב ונמרץ המשתייך לעמותה "המרכז למלחמת יום הכיפורים". העמותה "קמה במטרה להקים 'בית' ללוחמי

לפני כמה חודשים עתרו שלושה מחברי העמותה – אלוף אורי אור, ההיסטוריון פרופסור אורי בר יוסף, ויושב ראש העמותה רמי סווט – נגד ארכיון המדינה בדרישה לפרסם את כל ישיבות הממשלה, דיוני הקבינט והחומרים האחרים שקשורים למוסד ונוגעים לכל ימי המלחמה ולא רק לארבעת הימים הראשונים.

המדהים הוא שארכיון המדינה כבר עבר על כל החומרים מאותה התקופה, חשף אותם וצנזר את מה שהיה טעון צנזורה. למרות זאת משרד ראש הממשלה מתעקש לא לפרסם. נודע לי כי אפילו הגנזת רותי אברמוביץ לא התנגדה בשיחות סגורות לפרסום, אך היא כפופה לראש הממשלה.

ממשרד ראש הממשלה נמסר בתגובה כי "תשובת המדינה תינתן בבג"ץ".

ישיבת ממשלה במהלך המלחמה. המסמך כבר פורסם, ואז צונזר מחדש צילום: יהודה ציון / לעמ

דו"ח המבקר: יותר ממיליון תיקים היסטוריים מוסתרים מעין הציבור בניגוד לחוק

משרד רה"מ מונע פרסום מסמכים ממלחמת יום כיפור

מערכת הביטחון מסתירה בכספות מסמכים על הנכבה. זה מה שהם מספרים

גנז המדינה תוקף: ישראל מסתירה מידע ארכיוני באופן שאינו הולם מדינה דמוקרטית

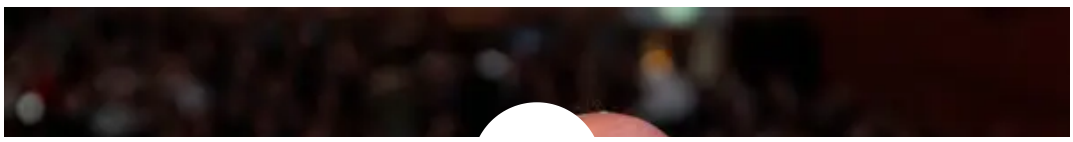

ההתנהלות הזו של ארכיון המדינה (וארכיון צה"ל, שכפוף לשר הביטחון) אינה חדשה. זהו אחד המוסדות הנחשלים [illegible] שהגיעו אלי

זה שנים, שתוצאותיו הן בלגן אחד גדול. כתוצאה מכך, אלפי מסמכים הלכו לאבוד ועולה חשד די מבוסס כי פקידי ממשלה, קצינים וכנראה גם שרים או בני משפחותיהם לקחו לעצמם מסמכים בניגוד לחוק. הארכיון למעשה מפר את חוק הארכיונים שנחקק בישראל ב-1955, לפיו יש לחשוף את מסמכי המדינה בחלוף שלושים שנים בתנאי שלא תהיה פגיעה בביטחון המדינה, יחסי החוץ שלה, צנעת הפרט ושמירה על ביטחונו של אדם. מסמכים מסווגים נותרים חסויים לזמן מוגבל, שמשתנה בהתאם לסוג המסמך. אך הדבר לא נעשה, או שנעשה חלקית באיחור של שנים.

המצב כה קשה עד שאפילו מבקר המדינה מתניהו אנגלמן, שאינו שש לחשוף ממצאים מביכים על הממשלה ובמיוחד על ראש הממשלה, לא יכול היה עוד לייפות את התמונה. בדו"ח שחיבר החודש הוא קבע ש-1.3 מיליון תיקים היסטוריים מסווגים מוסתרים מעיני הציבור, על אף שפג תוקף החיסיון שהוטל עליהם. בדו"ח נטען כי בארכיון צה"ל ובארכיון המדינה האריכו בניגוד לחוק את תוקף חיסיון תיקים אלה, ובכך פגעו בזכות הציבור לדעת ובמחקר ההיסטורי.

החוק קובע גם שמסמכי צה"ל נותרים חסויים ל-50 שנה ומסמכי שב"כ, המוסד והוועדה לאנרגיה אטומית ל-90 שנה. בתום תקופה זאת, מחוייבים הארכיונים להסיר את החיסיון. אבל בניגוד לכך, הארכיונים האריכו את חיסיון המסמכים שנידונים בדו"ח ללא סמכות מאחר שרק ועדת שרים ייעודית מוסמכת לעשות זאת.

עוד מצא המבקר כי ארכיון המדינה הסמיך בניגוד לחוק את המלמ"ב (הממונה על הביטחון במשרד הביטחון) להטיל חיסיון על מסמכים השמורים בארכיונים ציבוריים ופרטיים שונים ברחבי המדינה. עקב כך, כפי שכתבה הגר שיזף בעבר ("הארץ", 4.7.2019) חיפשו נציגי המלמ"ב ללא סמכות מסמכים מסווגים, שעניינם תוכנית הגרעין של ישראל או המכון הביולוגי בנס ציונה וסגרו אותם מעין הציבור. מי שהחל בנוהל הלא חוקי הזה היה ראש המלמ"ב יחיאל חורב, שהקים לשם כך צוות מיוחד. הנוהל נמשך גם על ידי מחליפו אמיר קיין וראש המלמ"ב הנוכחי ניר בן משה. לאחרונה, כך נודע לי, פורק הצוות. חורב סירב להגיב, ואילו דובר משרד הביטחון לא טרח לענות לפנייתי.

צילום: אוהד צויגנברג

אם לא די בכך, לפני כמה ימים הוגשה עוד עתירה לבג"ץ נגד ארכיון המדינה ונגד הצנזורה לתקשורת מטעם מרכז טאוב ללימודים ישראליים באוניברסיטת ניו יורק. העתירה טוענת כי ארכיון המדינה מסרב להעביר לידי מרכז טאוב מסמכים שתקופת החסיון שלהם הסתיימה (שעניינם דיוני ממשלה על ההתנחלויות בשטחים מאז 1967 ועד 1990). העתירה גם דורשת לבטל את מעורבות הצנזורה בתהליך חשיפת המסמכים משום שאין לה סמכות חוקית לעשות זאת.

המשעשע בעתירה הוא שמי שעומד מאחוריה הוא ד"ר יעקב לזוביק, שהיה בין השנים 2011-2018 גנז המדינה עד שהוחלף בגנזת הנוכחית רותי אברמוביץ. במילים אחרות, חלק מהעוולות והפעולות הלא חוקיות שהעתירה מציינת נעשו גם בתקופת לזוביק עצמו. אפשר גם להגדיר את מה שקורה כעת כ"לזוביק נגד לזוביק".

לזוביק מסר בתגובה כי "הנוהל של מעורבות הצנזורה בארכיון התחיל כנראה ב-2009 או 2010, ובכל מקרה לפני זמני. באחת השנים הללו פירסם הארכיון על דעת עצמו פרוטוקולים מן הימים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים. הדבר עורר הד ציבורי, אבל גם רוגז במשרד ראש הממשלה, דבר שכולנו סובלים ממנו עד היום. גם הצנזורה שמה לב פתאום שארכיון המדינה קיים ודרשה לצנזר חומרים מסוימים. המשפטנים הסכימו ונוצר מצב מוזר, שבו חומר שכבר נפתח כדין וניתן בידי חוקרים בחדר הקריאה לא היה יכול לעלות לאתר הארכיון כי היה חייב לעבור בצנזורה. הניסוח שלך כאילו 'הסכמתי שהצנזורה תפעל מטעמי' הוא שגוי. מעולם לא הסכמתי לכך. ירשתי מצב שבו כל היועמ"שים הרלוונטיים טענו שאין לי ברירה, וחייתי איתו תוך ניסיון להקטין את הנזקים. נקודה קרדינלית היא שבכל ימיי בתפקיד מעולם לא נמנענו מלתת לציבור את החומרים

באשר למלמ"ב: "כאשר נכנסתי לתפקיד, אמרו לי שמקובל שכל גנז חדש חותם על מכתב שמאפשר לאנשי המלמ"ב לבדוק ארכיונים. נאמר לי שזה הליך סטנדרטי, אז חתמתי ושכחתי מהעניין כי היו לי נושאים גדולים יותר לעסוק בהם. כעבור כמה שנים, כאשר התחילו לעלות שאלות, התברר שבעצם ההליך הזה היה חסר גיבוי משפטי ושבפועל לגנז אין סמכות לחתום, ולמלמ"ב אין סמכות להיות שם. למיטב ידיעתי, מאז ועד תום תקופתי, המלמ"ב חדל לעבוד בארכיונים, ואם המשיך לפעול זה היה בסמכות שאינני יודע מהי, אבל היא לא היתה שלי. אם תרצה להציג זאת כטעות שלי, יש בזה משהו. לו ידעתי בשנת 2011, כשנכנסתי לתפקיד, את מה שידעתי על נושאי חשיפה והסתרה בשנים 2015-2016, בוודאי שלא הייתי חותם על המכתב הזה".

מהצנזורה סירבו להתייחס לעתירה המתנהלת.

יוסי מלמן | חשאי

עיתונאי ופרשן לענייני מודיעין וביטחון כל חיי המקצועיים - 45 שנים. מחברם של עשרה ספרים בנושאים אלה בארץ ובעולם, ובערוב ימי גם יוצר דוקומנטרי.

ושכחתי את הדבר הכי חשוב - למרות גילי המופלג (69), התקף לב ושבץ מוחי קל, אני ממשיך לרוץ (באישור הרופאים עמם אני מתלוצץ).

כתבות נוספות שעשויות לעניין אותך

Recommended by

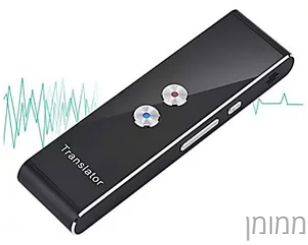
ספרות /

משורר בשטח | זה ברור לכל שאנחנו צריכים לסיים במיטה

ספרות /

ומה זאת אומרת: להיות בן אדם?

ממומן

iTranslator /

מכשיר זה מאפשר לך לתקשר ב-40 שפות באופן מיידי. הרעיון? יוני

ממומן

חדשות היום /

ככה תהפוך ל"מלאך השומר" של מי שלא ישן טוב בלילה ותרוויח משכורת כמו של מנכ